

Diş Hekimlerinin Endodonti Eğitimi ile İlişkili Gereksinimlerinin Analizi ve Covid-19'un etkisi

Analysis of the Requirements Related to Endodontic Education of Dentists and the Impact of Covid-19

Mukadder İnci Başer Kolcu¹, Giray Kolcu^{1,2}

¹ Dr.Öğr.Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye

² Dr.Öğr.Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Isparta, Türkiye

Özet

Amaç: Bu çalışmanın amacı düzenlenen sürekli endodonti eğitimlerine veri sağlamak amacıyla diş hekimlerinin gereksinim duydukları endodonti konularını belirlemek ve diş hekimlerinin tercih ettikleri eğitim ortamı ve eğitim etkinliklerini saptamaktır.

Gereç ve Yöntem: Çalışma nicel araştırma deseninde kesitsel tanımlayıcı olarak tasarlandı. Çalışma örneklemini olarak Ege Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi 2008-2009 mezunlarından oluşan ve mobil iletişim grubu üzerinden iletişim içerisinde olan ve aktif hasta hekim ilişkisi içerisinde olan diş hekimleri belirlendi (N=93, n=75). Bu gruba 3 bölüm ve 15 sorudan oluşan bir anket uygulandı.

Bulgular: Çalışmamıza katılan 75 kişinin yaş ortalaması 36,57±3,26 (min:34, maks:39) ve hasta hekim ilişkisi içerisinde geçirdikleri süre ortalaması 11,87±0,59 yıl (min:10 yıl, maks:15 yıl) olarak hesaplandı.

Tartışma: Elde edilen veriler doğrultusunda hazırlanan eğitimlere katılımın ve düzenlenecek eğitimin etkinliğinin artırılabilmesi; bu nedenle gereksinim belirleme çalışmalarının sonuçlarının program tasarımlarında kullanılabileceği kanaatindeyiz.

Anahtar kelimeler: Endodonti, endodonti eğitimi, sürekli mesleki gelişim

Abstract

Objective: Aim of the study is to determine the endodontics subjects that dentists need in order to provide data for the continuous endodontics education and to determine the education environment and educational activities preferred by dentists.

Material and Methods: Study was designed as a cross-sectional descriptive in quantitative research design. As the study sample, dentists, who were graduates of Ege University Faculty of Dentistry 2008-2009, who were in communication via mobile communication group and who were in active patient-physician relationship were determined (N=93, n=75). A questionnaire consisting of 3 parts and 15 questions was applied to this group.

Results: The average age of 75 people participating in the study was 36.57±3.26 (min:34, max:39) and the average time spent in doctor-patient relationship 11.87±0.59 years (min:10 years, max:15 years) was calculated.

Discussion: It was believed that the participation in the training prepared in line with the obtained data and the effectiveness of the training to be organized can increase, so the results of the needs determination studies can be used in program designs.

Keywords: Endodontics, endodontics training, continuing professional development

Kabul Tarihi: 09.Haziran.2021

Giriş

Uluslararası diş hekimliği topluluklarının standartlarına göre diş hekimlerinin mesleki uygulamalarındaki sorunları fark eden ve bu sorunlara hayat boyu öğrenme becerisi ile çözüm arayan bireyler olması beklenmektedir (1). Diş hekimlerinin güncel araştırmalar ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda pratiklerine yansıtabilecekleri bilgi ve becerilerini

geliştirmeleri “sürekli mesleki gelişim (SMG)” olarak tanımlanmaktadır (2). SMG diş hekimliği alanında çeşitli ülkelerde yasal zorunluluk haline getirilmiş olsa da ülkemizde bireysel tercihe bırakılmıştır (3,4).

SMG kapsamında, ulusal ve uluslararası farklı eğitim ortamlarının ve eğitim yöntemlerinin kullanıldığı değişik konuları içeren çeşitli faaliyetler düzenlenmektedir. Düzenlenen

faaliyetlerde, eğitim programı geliştiricilerin sorumluluklarından biri de katılımcıların ilgi ve ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran faaliyetler geliştirebilmektir (5). İhtiyaç, mevcut durum ile hedeflenen durum arasındaki farklılıktır (6). Eğitimde, öğrenen grubun ihtiyaçları doğrultusunda program hazırlandığında, eğitimin etkinliğinin artırıldığı bildirilmektedir (6). Bu ihtiyacın karşılanması özellikle, yetişkin öğrenim ilkelerinde önemli bir yer tutmaktadır (7). Birçok program modelinde program geliştirme basamakları gereksinimin belirlenmesi ile başlamaktadır. Young ve Rudney, ihtiyaç analizi çalışmalarının sonucunda diş hekimlerinin sürekli endodonti eğitimlerine katılımlarının artması için ihtiyaçlarının araştırılması gerektiğini ifade etmişlerdir (5).

Ülkemizde 2020 yılı Mart ayı ile başlayan Covid-19 salgını nedeni ile birçok işyeri kapatılmış, eğitim etkinliklerine de ara verilmek ya da çevrim içi ortamlar kullanılmak zorunda kalmıştır. Bu sürece hızlı adapte olabilen ve eğitim etkinliklerini çevrimiçi ortamlara taşıyabilenler eğitim alan gruplarca olumlu karşılanmış, pandemi sürecinde katılımcılarca bu eğitim etkinlikleri olumlu etkileşim ortamları olarak algılanmıştır (8). Diş hekimliği alanında da farklı kurum ve kuruluşlarca birçok sürekli mesleki gelişim etkinliği düzenlenmiştir. Eğitim içeriklerinin diş hekimleri ihtiyaçlarını nasıl ve nedenli karşıladığı üzerine araştırmalar ise kısıtlıdır.

Bu çalışmanın amacı düzenlenen sürekli endodonti eğitimlerine veri sağlamak amacıyla diş hekimlerinin gereksinim duydukları endodonti konularını belirlemek ve diş hekimlerinin tercih ettikleri eğitim ortamı ve eğitim etkinliklerini saptamaktır.

Materyal ve Metod

Çalışma, nicel araştırma deseninde kesitsel tanımlayıcı olarak tasarlandı. Çalışma örneklemini olarak Ege Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi 2008-2009 mezunlarından oluşan ve mobil iletişim grubu üzerinden iletişim içerisinde olan ve aktif hasta hekim ilişkisi içerisinde olan diş hekimleri belirlendi (N=93, n=75). Bu gruba 3 bölüm ve 15 sorudan oluşan bir anket uygulandı. Çalışmada evren hedeflendiği için örneklem seçimi yapılmadı.

Bu gruba 3 bölüm 15 sorudan oluşan bir anket uygulandı. Çalışma için web tabanlı bir uygulama aracılığıyla veri toplandı. Gönüllülük usulü ile anketi dolduran 75 diş hekiminin verileri çalışmaya dahil edildi (n:75). Ulaşma oranı %80,64 olarak hesaplandı.

Anket içeriğinde; ilk bölüm hastaların sosyodemografik özelliklerini, ikinci bölüm endodontik tedavi uygulamalarının günlük pratiklerinde edindikleri yer, Covid-19 etkisi ve SMG gereksinimleri olup olmadığını, üçüncü bölüm SMG kapsamında katılmak istedikleri eğitim faaliyetlerini, katılmak istedikleri eğitimlerin eğitim ortamını ve eğitim içeriğini belirlemeye yönelik geliştirilmiştir.

Elde edilen verilerin istatistiksel analizi için JASP ve SPSS 20.0 paket programı kullanılmıştır.

Bulgular

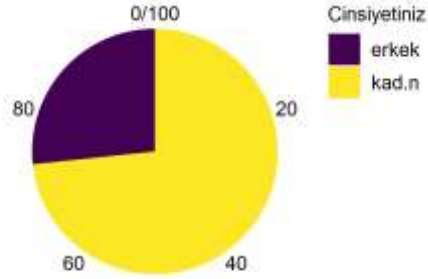
Çalışmaya katılan 75 kişinin yaş ortalaması $36,57 \pm 3,26$ (min:34, maks:39) ve hasta hekim ilişkisi içerisinde geçirdikleri süre ortalaması $11,87 \pm 0,59$ yıl (min:10 yıl, maks:15 yıl) olarak hesaplandı. Katılımcıların 55'i (%73) kadın, 20'si (%27) erkektir (Grafik 1).

Katılımcıların 32'si (%42,66) ADSM'de, 22'si (%29,33) özel muayenehane/klinikte, 21'i (%28) üniversitede çalıştıklarını belirtmişlerdir (Grafik 2).

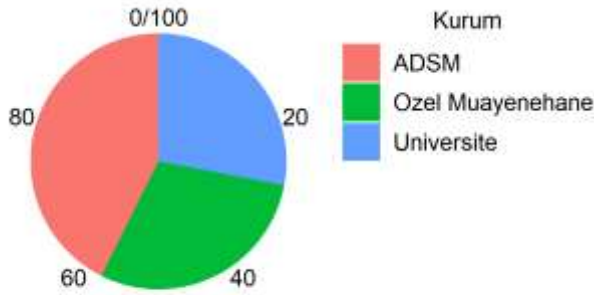
Katılımcıların 41'i (%54,67) pratisyen diş hekimi, 34'ü (%45,33) ise uzmanlık ya da doktora eğitimi alarak bir branşta uzmanlaşmış kişilerdir. Uzman kişilerin uzmanlık alan dağılımları incelendiğinde; 3'ünün (%4) protetik diş tedavisi, 2'sinin (%2,66) ağız,diş ve çene hastalıkları cerrahisi, 4'ünün (%5,33) restoratif diş tedavisi, 3'ünün (%4) pedodonti ve 3'ünün (%4) ortodonti ve 4'ünün (%5,33) endodonti alanlarında uzmanlık eğitimi yaptıkları tespit edilmiştir.

Katılımcılardan % ile oranlayarak günlük hekimlik pratiklerinde endodontik tedavi yapma sıklıklarını belirtmeleri istendiğinde 27'si (%36) %0-20, 12'si (%16) %20-40, 11'i (14,66) %40-60, 15'i (%20) %60-80, 10'u (%13,33) %80-100 oranında endodontik tedaviye zaman ayırdıklarını ifade etmişlerdir (Tablo 1).

Grafik 1. Katılımcıların cinsiyet dağılımları

Grafik 2. Katılımcıların kurumlarının dağılımı

Tablo 1. Günlük hekimlik pratiklerinde endodontik tedavi yapma sıklıkları

	% 0-20 n (%)	% 20-40 n (%)	% 40-60 n (%)	% 60-80 n (%)	% 80-100 n (%)
Günlük hekimlik pratiklerinde endodontik tedavi yapma sıklıkları	27 (36)	12 (16)	11 (14,66)	15 (20)	10 (13,33)

Pandemi sırasında endodontik tedavi yapma sıklıklarındaki değişiklik sorgulandığında katılımcıların 26'sı (%34,6) pandemi döneminde endodontik tedavi sayılarının arttığını, 21'i (%28,0) endodontik tedavi oranlarının diğer tedavilere oranla arttığını ifade etmişlerdir.

Katılımcıların 51'i (%68) endodonti alanında güncel bilgileri takip edebilirken 24'ü (%32) edemediklerini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, katılımcıların SMG kapsamında hangi faaliyetleri takip ettikleri ya da etmekten hoşlandıkları sorulduğunda 35'inin (%62,4) kongre/ sempozyumları, 45'inin (%59,8) kitap ve dergi gibi yazılı kaynakları, 46'sının (% 62,4) internet ortamında düzenlenen kursları veya webinarları

öncelikli SMG faaliyeti olarak tercih ettikleri belirlenmiştir. Bununla birlikte, sosyal medya kullanımı, sosyal hesap ve grupların takip edilmesi, akran deneyimlerinin paylaşılması gibi işbirlikli uygulamalarında SMG kapsamında 2 kişi (%2,66) tarafından tercih edildiği görülmüştür.

Tercih edilen eğitim ortamı irdelendiğinde katılımcıların 8'inin (%10,3) büyük gruplarla didaktik dersleri, 35'inin (%46,2) küçük gruplarla interaktif dersleri, 51'inin (%68) uygulamalı dersleri, 27'sinin (%35,9) uzaktan eğitim ortamlarında verilen dersleri, 24'ünün (%31,6) da uzaktan eğitim ortamında düzenlenen interaktif kursları tercih ettikleri gözlenmiştir.

Pandemi dönemi ile birlikte takip edilen mesleki eğitim etkinliklerinin sayısı sorgulandığında 26'sı (%34,6) değişmediğini ifade ederken 26'sı (%34,6) arttığını ve 21'i (%28,0) azaldığını ifade etmiştir.

Gereksinim duyulan eğitim konuları incelendiğinde; katılımcıların 16'sı (%21,4) endodontik tanı ve tedavi yöntemlerinin kullanılması, 33'ü (43,6) endodontik aciller ve ağrı kontrolü, 12'si (%16,2) endodontik izolasyon ve giriş kavitesi, 42'si (%55,6) kök kanallarının şekillendirilmesi ve mekanik temizleme yöntemleri, 40'ı (%52,1) kök kanallarının irrigasyonu, 37'si (%49,6) kök kanallarının dolun yöntemleri, 29'u (%39,3) endodontik restorasyon, 40'ı (%53) retreatment, 29'u (%37,6) periradiküler cerrahi, 54'ü (%71,8) güncel tedavi yöntemleri ve yeni gelişmeler, 44'ü (%59) endodontik tedavide zorluk yaratan klinik problemlerin yönetimi ve 33'ü (%43,6) vital tedavi yöntemlerini SMG faaliyetlerinde yer alması istenilen konu olarak belirlemiştir.

Pandemi döneminde katıldıkları eğitim etkinlikleri sorgulandığında; katılımcılardan 5'i (%6,6) üniversitelerce düzenlenen eğitimleri, 26'sı (%34,6) diş hekimleri odasının düzenlediği çevrim içi eğitim etkinlikleri, 32'si (%42,6) meslek alanlarına özgü dernekler ve meslek örgütlerinin düzenlediği çevrim içi eğitim etkinlikleri, 16'sı (%21,4) özel eğitim kurumlarının düzenlediği çevrim içi eğitim etkinlikleri, 42'si ise (%56,0) firmaların destekleri ile düzenlediği çevrim içi eğitim etkinliklerine katıldıklarını bildirmişlerdir.

Çalışmada katılımcıların endodonti alanında güncel bilgileri takip edebilme ile ilgili görüşleri ile uzmanlık/doktora eğitimi alma ve görevli olunan kurum arasında istatistiksel anlamlı fark bulunmuştur. Doktora uzmanlık eğitimi alan diş hekimleri ile üniversitede görevli diş hekimlerinin endodonti alanında güncel bilgileri daha fazla takip ettikleri görülmüştür (Tablo 2).

Tablo 2. Endodonti alanında güncel bilgilerin değerlendirilmesi

	Uzmanlık/Doktora Eğitimi	Görevli olunan kurum
Endodonti alanında güncel bilgileri takip edebilme	p:0,000	p:0,013

Tartışma

Aktif çalışma hayatında, SMG etkinliklerine katılmak isteyen sağlık profesyonellerinin farklı bir grup olarak tanınması ve bu gruba özel ihtiyaçların ve öğrenme deneyimlerinin araştırılması program geliştiricilere farklı bakış açıları kazandırarak SMG kapsamında düzenlenecek kursların verimliliğini artırabilir. Çalışmada, SMG kapsamında endodonti alanında düzenlenecek olan eğitim faaliyetlerine yönelik diş hekimlerinin gereksinimlerinin ve eğitim ortamı, yöntemi vb konularda tercihlerinin belirlenmesi amaçlandı.

Eğitim faaliyetleri öncesinde benzer gereksinim belirleme çalışmalarının uluslararası alanyazında farklı örneklerine rastlamak mümkündür. Yapılan çalışmalar genel diş hekimliği alanındadır ve hekimlerin büyük çoğunluğunun endodontik tedaviler konusunda sürekli eğitimlere ihtiyaç duyduklarını göstermektedir (5). Çalışmada literatürle benzer şekilde sürekli endodonti eğitimine ihtiyaç duyulduğu ve

özellikle uzmanlık/doktora eğitimi alan hekimler ve üniversitede görevli hekimlerin daha fazla güncel literatürü takip etmeye çalıştıkları görülmektedir.

Eğitim ortamı tercihleri incelendiğinde, geleneksel derslerin sıklıkla tercih edildiği görülmektedir (2). Bununla birlikte, yapılan daha güncel araştırmalarda e-öğrenme ortamlarının da tercih edilmeye başlandığı ve pandemi dönemi ile birlikte takip edildiği görülmektedir (6). Çalışmada da eğitim ortamı olarak büyük, küçük gruplarla didaktik dersler ve e-öğrenme ortamlarının sıklıkla tercih edildiği görülmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu ise, uygulamalı dersleri tercih etmekte ve fakat pandemi nedeniyle sadece çevrim içi etkinliklere katıldıklarını beyan etmektedirler. Diş hekimliği eğitiminde, pratik uygulamaların önemli bir yer tutması ve teorik eğitimlerin pratikle desteklenme ihtiyacı olması tahmin edilen bir gereksinim olsa da, pandemi nedeniyle pratik eğitimlerin düzenlenmesinde sorunlar olduğu belirlenmektedir (9).

Pandemi öncesi dönemde de sürekli endodonti eğitiminde pratik becerilerin geliştirilmesi amacıyla çevrim içi ortamların denendiği çalışmalara mevcuttur (10). Çevrim içi ortamlarda, dünyanın her yerinden eğitimcilerin yer aldığı eğitim etkinliklerin bu bağlamda düzenlenebileceği ve verimi arttıracığı alan yazında belirtilmektedir (9). Çalışmada özellikle katılımın en yüksek olduğu özel firma/kurum ve kuruluşlarca düzenlenen eğitim etkinliklerinin alan yazın dikkate alınarak düzenlenmesi önerilebilir.

Sonuç

Elde edilen verilerin doğrultusunda hazırlanan eğitimlere katılımın ve düzenlenecek eğitimin etkinliğinin artırılabilirliği; bu nedenle gereksinim belirleme çalışmalarının sonuçlarının program tasarımlarında kullanılabilirliği kanaatindeyiz. Özellikle SMG kapsamında uygulamalı eğitim ortamlarına gereksinim duyulduğunun belirtilmesi ve kongre/sempozyum gibi birebir etkileşim ortamı sağlayan etkinliklerin tercih edilmesi, düzenlenecek kongre/ sempozyumlarda diş hekimlerine yönelik düzenlenen kurs/ uygulamalı eğitim faaliyetlerinin teorik içeriğe ayrılan sürelerle kıyasla gereksinimler doğrultusunda planlanabileceği önerilebilir.

Beyannameler

Etik

Çalışma için tüm katılımcılardan yazılı bilgilendirilmiş onam alındı.

Yayın için onay

Yayın hakları devri formu imzalandı.

Çıkar çatışması

Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Veri kullanımı

Mevcut çalışma sırasında kullanılan ve / veya analiz edilen veri kümeleri, makul talep üzerine ilgili yazardan temin edilebilir.

Finansman

Bu çalışmada hiçbir finansal kaynak (fon) kullanılmamıştır.

Yazar katkıları

MİBK ve GK çalışmanın arka planı için literatür taraması gerçekleştirdi, istatistiksel verileri analiz etti ve yorumladı ve makaleyi yazdı. Tüm yazarlar son makaleyi okudu ve onayladı.

Teşekkürler

Çalışmamıza katkı veren Ege Üniversitesi 2008 ve 2009 mezunlarına teşekkür ederiz.

Kaynaklar

1. De Moor R, Hülsmann M, Kirkevang LL, Tanalp J, Whitworth J. Undergraduate Curriculum Guidelines for Endodontology. International Endodontic Journal 2013;46(12):1105-14.
2. Chan WC, Ng CH, Yiu BK, Liu CY, Ip CM, Siu HH, et al. A survey on the preference for continuing professional dental education amongst general dental practitioners who attended the 26th Asia Pacific Dental Congress. European Journal of Dental Education 2006;10(4):210-6.
3. ADA CERP Recognition Standard XIII Revised. ADA CERP Recognition Standard XIII Revised. 2016.
4. General Dental Council. General Dental Council (Continuing Professional Development) (Dentists) Rules Order of Council 2008. Vol. 1822. 2008.
5. Young LJ, Rudney JD. Continuing dental education needs assessment: A regional survey. Journal of Continuing Education in the Health Professions 1991;11(4):319-30.
6. Şahin H. Eğitim Programı Geliştirme Sürecinde Önemli Bir Aşama: İhtiyaç Belirleme. Rip Eğitimi Dünyası 2006;22(22):1-9.
7. Knowles M. The Modern Practice of Adult Education. Cambridge: Prentice Hall; 1980. 57-58 p.
8. Kolcu G, Kolcu MB, Demir S, Gülle K. Evaluation of learning management system in medical education in time of COVID-19. Progr Nutr 2021;22(2-S):e2020005.
9. Galibourg A, Peters OA, Diemer F, Nasr K, Maret D. Continuing endodontic education and COVID-19: before, during and after? International Endodontic Journal 2021;53(11):1598-9.
10. Kolcu MİB, Öztürkçü ÖSK, Kaki GD. Evaluation of a Distance Education Course Using the 4C-ID Model for Continuing Endodontics Education. Journal of Dental Education 2020;84(1):62-71.

İletişim:

Mukadder İnci Başer Kolcu

Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi,
Tıp Eğitimi ve Bilişimi Ana Bilim Dalı, Isparta,
Türkiye

Tel: +90.505.5306180

E-mail: incikolcu@gmail.com